

เตรียมความพร้อมอย่างไร ในการฝึกเป็นวิทยากรที่ดี

บทความโดย : อารporn_ภุควิทย์พันธ์ุ

อีเมล : p_arporn11@yahoo.com

การเป็นวิทยากรที่ดี หมายถึง ผู้ที่นำความรู้และความสามารถมาถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างชัดเจน มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ เป็นผู้ที่ไม่รู้และแสวงหาความรู้อยู่เสมอ การเป็นวิทยากรที่ดีนั้นไม่ยาก..ถ้ารู้หลักในการพิจารณาและเตรียมพร้อมเพื่อก้าวเข้าสู่เวทีของการเป็นวิทยากรที่คุณฝึฝนไว้ การเตรียมตัวในอาชีพของวิทยากรนั้นขึ้นกับการฝึกฝนและการฝึกปฏิบัติอย่างจริงจัง ขอเพียงแต่ "อย่าหมดหวังหรือท้อแท้ไปเสียก่อน" ทั้งนี้เพื่อช่วยให้คุณก้าวอย่างมั่นใจในอาชีพของการเป็นวิทยากร...ในตอนนี้จึงขอเสนอแนะเทคนิคในการฝึกฝนตัวคุณเอง ดังนี้

1. การวางแผน (Planning)

เป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญซึ่งจะนำพาคุณไปสู่ความมั่นใจของการเป็นวิทยากรที่ดีได้ ซึ่งในตอนนี้คงไม่ได้กล่าวถึงการวางแผนและเตรียมการทำงานของวิทยากรมืออาชีพ..เพราะคุณเพียงแต่เริ่มต้นที่จะก้าวเป็นวิทยากรหรือที่เรียกได้ว่า "วิทยากรมือใหม่", "วิทยากรสมัครเล่น"...ดังนั้นในตอนนี้จึงกล่าวถึงการวางแผนชีวิตของตัวเองเพื่อก้าวเข้าสู่อาชีพของวิทยากร...จุดประกายความหวังด้วยการวางแผนและเตรียมความพร้อมของคุณตัวเอง...วางแผนที่ดี มีชัยไปกว่าครึ่ง...ลองศึกษาและวางแผนเพื่อค้นหาตัวคุณเองตามขั้นตอนดังนี้

สำรวจตนเอง

เป็นจุดเริ่มต้นของการวางแผนชีวิตสำหรับอาชีพของการเป็นวิทยากร...คุณควรวางแผนและกำหนด เป้าหมายของตัวเองว่าคุณอยากเป็นวิทยากรที่มีชื่อเสียงในเรื่องอะไร โดยการสำรวจและตรวจสอบความรู้ ความถนัด ความชำนาญ และความสามารถของตัวเอง และตัวคุณเองมีประสบการณ์มากพอหรือไม่ที่จะถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ได้รับโดยเฉพาะประสบการณ์ที่บรรลุผลสำเร็จ (Best Practice) ให้กับผู้อื่น...ถ้ายังไม่มี....คุณควรวางแผนและจัดสรรเวลาของตัวเองในการเข้ากลุ่มหรือสมาคมต่าง ๆ เพื่อรับฟังและรับรู้ความคิดเห็นและประสบการณ์ใหม่ ๆ จากกลุ่มคนเหล่านั้น

วิเคราะห์จุดแข็ง..จุดบกพร่อง

คงไม่มีใครตีสมบุรณ์แบบเสมอไป ทุกคนย่อมต้องมีจุดแข็งและจุดบกพร่องที่ต้องพัฒนาและปรับปรุง.. จะมากหรือน้อยก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง...เพียงแต่ขอให้คุณเปิดใจและยอมรับในสิ่งเหล่านั้น...ซึ่งคุณอาจจะสำรวจตัวคุณเองว่ามีจุดแข็งหรือจุดบกพร่องอะไรบ้าง หรือสอบถามความเห็นจากบุคคลใกล้ชิดตัว ญาติพี่น้อง หัวหน้างาน เพื่อนร่วมงาน และเพื่อนสนิทของคุณ ซึ่งคุณควรจะประเมินผลการสำรวจจากกลุ่มคนเหล่านั้น และวางแผนในการดำเนินการต่อไปเพื่อเสริมจุดแข็ง และพัฒนาจุดบกพร่องของตัวเอง

สร้างความเชื่อมั่น

หากคุณไม่มีความมั่นใจในการเข้าสู่อาชีพของการเป็นวิทยากรที่ต้องพูดต่อกลุ่มคนที่มีตำแหน่งงาน ความรู้ และพื้นฐานที่แตกต่างกัน นั่นก็ถือได้ว่าคุณแพ้ใจตัวเองตั้งแต่ยังไม่เริ่มต้นแล้ว...ขอให้มั่นใจ มุ่งมั่น แน่วแน่กับอาชีพของการเป็นวิทยากร...ไม่มีอะไรยากเกินความสามารถ ขอเพียงแต่คุณมีความตั้งมั่นและเชื่อมั่นในความคิดของตัวเอง เพราะนั่นจะเป็นการสร้างศรัทธาต่ออาชีพในการก้าวเข้าสู่เวทีของการเป็นวิทยากรด้วย "ตัวคุณเอง" พลังศรัทธาในตนเองจะทำให้คุณหาหนทางในการพัฒนาความรู้และปรับปรุงศักยภาพของตัวเองเสมอ

แสวงหาโอกาส

การแสวงหาโอกาสเพื่อเข้าถึงอาชีพของการเป็นวิทยากรนั้นไม่ยาก หากคุณคิดว่าชีวิตนี้คุณคงไม่มีโอกาสได้เป็นวิทยากรอย่างที่คุณหวังไว้...แน่นอนชีวิตนี้คุณคงไม่ได้ก้าวเข้ามาสู่อาชีพนี้ได้...คุณควรหาโอกาสเพื่อพิสูจน์ฝีมือและความสามารถทั้งนี้โอกาสของเวทีมีอยู่มากมายที่ต้องการเปิดรับและให้คุณได้มีโอกาสฝึกการเป็นวิทยากร..คุณอาจเข้าสมาคมและ/หรือชมรมต่าง ๆ ตามสายอาชีพที่เกี่ยวข้อง...เพียงแต่คุณค้นหาและวางแผนการเข้าถึงโอกาสเหล่านั้น..."ถ้าคุณคิดว่าไม่มีหนทางแน่นอนหนทางก็คงไม่เกิดขึ้น"

วางแผนปฏิบัติ

หากคุณพร้อมแล้ว..ลุยทันที...ไม่ต้องรีรออะไร เริ่มต้นตั้งแต่วันนี้โดยการวางแผนปฏิบัติการ (Action Plan) เพื่อดำเนินการต่าง ๆ ในการก้าวเข้าสู่เส้นทางของการเป็นวิทยากรมืออาชีพ โดยการทำความเข้าใจของตัวเอง จากการสำรวจข้อมูลต่าง ๆ ของตัวเอง เช่น ความรู้ ความถนัด ประสบการณ์ เป็นต้น กำหนดสิ่งที่มุ่งหวัง และกิจกรรมอะไรบ้างที่ต้องทำ รวมทั้งระยะเวลาเริ่มต้นและเวลาที่สำเร็จ...ขอให้ดูตัวอย่างที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแผนชีวิตของคุณ

หัวข้อ	รายละเอียด	สิ่งที่มุ่งหวัง	กิจกรรม	ระยะเวลา
ความรู้	<p>มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในเรื่อง</p> <ul style="list-style-type: none"> • Job Description • Balanced Scorecard • Competency " 	<ul style="list-style-type: none"> • อยากรู้ลึกในเชิงทฤษฎีในเรื่อง Job Description, Balanced Scorecard และ Competency 	<ul style="list-style-type: none"> • ค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมจาก <ul style="list-style-type: none"> - ห้องสมุด - เว็บไซต์ต่างๆ -อบรมในโครงการ/หลักสูตรที่เกี่ยวข้อง 	มกราคม 2546- ธันวาคม 2546
ความถนัด	<p>มีความถนัดในด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในเรื่อง</p> <ul style="list-style-type: none"> • Job Description • Balanced Scorecard 	<ul style="list-style-type: none"> • เพิ่มความถนัดในเรื่อง Competency 	<ul style="list-style-type: none"> • รวบรวมการจัดทำ Competency และตัวอย่างจากที่ต่าง ๆ จากคนที่รู้จัก จากวารสารคน • ศึกษาตัวอย่างและการจัดทำ Competency ในเชิงปฏิบัติจากข้อมูลที่รวบรวมได้ 	มกราคม 2546- ธันวาคม 2546
ประสบการณ์	<ul style="list-style-type: none"> • จัดทำ Job Description ให้กับบริษัท xxxxx • จัดทำ Balanced Scorecard ให้สมาคม xxxxx 	<ul style="list-style-type: none"> • เพิ่มประสบการณ์ในเรื่อง Competency 	<ul style="list-style-type: none"> • ช่วยเพื่อนหรือคนรู้จักจัดทำ/แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ Competency ที่กำหนดขึ้น • พุดคุยกับผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดทำ Competency เิง 	มกราคม 2546- ธันวาคม 2546

			ปฏิบัติ	
จุดแข็ง	<ul style="list-style-type: none"> • มีมนุษยสัมพันธ์ • ชอบเรียนรู้ • เป็นผู้นำทีม/กลุ่ม 	-	-	-
จุดบกพร่อง	<ul style="list-style-type: none"> • มักโทษตัวเองเมื่องานไม่เสร็จตามเป้าหมาย • จริงจังกับชีวิตมากไป 	<ul style="list-style-type: none"> • ลดความกังวลและความจริงจังกับชีวิต 	<ul style="list-style-type: none"> • อ่านหนังสือเกี่ยวกับปรัชญาในการดำเนินชีวิต • เปลี่ยนมุมมองความคิดเป็นด้านบวก เช่น ถิ่นดี ถิ่นทำได้ ไม่มีอะไรยากเกินความสามารถ 	- (เรื่องแบบนี้ ค่อย ๆ ฝึก อย่รีบเร่ง..ผลที่เกิดขึ้น..คุณอาจไม่รู้ตัว)
ความมั่นใจ	<ul style="list-style-type: none"> • ชักชวนให้ผู้อื่นคล้อยตาม • ประหม่าเมื่อถูกซักถาม 	<ul style="list-style-type: none"> • ตอบข้อซักถามได้ตรงประเด็นและเห็นภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> • ฝึกสร้างสมาธิ เช่น ออกกำลังกาย ฝึกโยคะ • ลองตั้งคำถามและคิดหาคำตอบก่อน • คิดก่อนพูดอย่างมีสติ 	- (เรื่องแบบนี้ ค่อย ๆ ฝึก อย่รีบเร่ง..ผลที่เกิดขึ้น..คุณอาจไม่รู้ตัว)
เวทีฝึก	<p>ค้นหาเวทีฝึกจาก</p> <ul style="list-style-type: none"> • สมาคม XXXXX • มหาวิทยาลัย XXXXX • ชมรม XXXXX 	<ul style="list-style-type: none"> • ก้าวเข้าสู่เวทีฝึกต่าง ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> • ติดต่อบุคคลเพื่อหาโอกาสเข้าสู่เวทีฝึก • ส่งประวัติและหัวข้อที่จะพูด • ติดตามผลการพิจารณา 	มกราคม 2546- ธันวาคม 2546

2. การดำเนินการ (Doing)

หลังจากที่คุณวางแผนชีวิตของตัวเองเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไปนั่นก็คือ การดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและกิจกรรมที่กำหนดขึ้น (แพลนแล้วอย่านิ่ง) ซึ่งในระหว่างดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามแผนปฏิบัตินั้นคุณอาจเจอปัญหาหรือ

อุปสรรคขัดขวาง บางคนรู้จักวิธีแก้ไขปัญหาและขจัดอุปสรรคได้ด้วยตนเอง แต่สำหรับบางคนอาจท้อแท้และหมดหวังไปเสียก่อน ดังนั้นในส่วนนี้จะขอกล่าวถึงหลักจูงใจง่าย ๆ เพื่อให้คุณมีพลังในการดำเนินการได้ตรงตามแผนที่กำหนดขึ้นเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับก้าวสู่เวทีของการเป็นวิทยากรมืออาชีพ

อย่าท้อถอย

ขอให้คิดเสมอว่าทุกปัญหามีทางออก ไม่ใช่ทุกทางออกต้องมีปัญหา หากคุณเผชิญกับปัญหาหรืออุปสรรคขัดขวางใด ๆ ก็ตาม เช่น ได้รับการปฏิเสธจากชมรมที่ติดต่อ หรือตอบข้อซักถามเกี่ยวกับเรื่องที่ไม่ชัดเจน เป็นต้น ขอให้คุณมีสติ คิดหาทางแก้ไขมากกว่าคิดกล่าวโทษตัวเอง เช่น ติดต่อชมรม/สมาคมอื่น ๆ แทน หรือ การฝึกคิด (คิดให้มาก ๆ) และตอบคำถามกับตัวเองอยู่เสมอ เป็นต้น.. เพียงแต่คุณอย่าถอนตัวเสียก่อน คิดเสมอว่า "ปัญหามีไว้ให้แก้ ไม่ใช่มีไว้ให้กลุ่ม หรือ ท้อแท้กับชีวิต"

ไม่หยุดเรียนรู้

ความสำเร็จของคนจะขึ้นอยู่กับ การเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องเรียนเฉพาะในห้องอบรมเพียงอย่างเดียว มีหลากหลายวิธีที่คุณจะสามารถเรียนรู้และเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้ เช่น จากอินเทอร์เน็ต จากผู้รู้ (Guru) ต่าง ๆ จากผู้ที่มีประสบการณ์ตรงในเรื่องนั้น ๆ จากความคิดเห็นของผู้อื่น หรือแม้กระทั่งจากความผิดพลาดและปัญหาที่เกิดขึ้น ขอแต่เพียงว่าในระหว่างที่คุณกำลังดำเนินการตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดขึ้นนั้น คุณอย่าหยุดการเรียนรู้ของตัวเอง อย่าคิดว่าคุณมีความรู้ และประสบการณ์ในเรื่องนั้น ๆ แล้ว คุณก็จะไม่รับรู้ข้อมูลข่าวสารอะไรที่เกิดขึ้น.. โลกทุกวันนี้เป็นโลกของข้อมูลข่าวสารที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลาตามกระแสโลกาภิวัตน์... แล้วคุณเองล่ะ.... จะหยุดการเรียนรู้ทั้ง ๆ ที่โลกไม่เคยหยุดหมุนเขี้ยวหรือ????

สร้าง Model

การสร้างบุคคลตัวอย่าง (Model) ซึ่งอาจเป็นหัวหน้างาน อาจารย์ นักพูด ที่ปรึกษา นักธุรกิจหรือใครก็ตามที่คุณชื่นชมและชื่นชอบอย่างมาก ลองค้นหว่าพวกเขาเหล่านั้นมีหลักและเทคนิคการดำเนินชีวิตอย่างไร พวกเขามีแนวทางอย่างไรในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ซึ่งแนวทางและหลักการดำเนินชีวิตของพวกเขาจะเป็นสิ่งจูงใจคุณในการสร้างพลังใจให้เข้มแข็งมากขึ้น

3. การตรวจสอบ (Checking)

บุคคลที่จะประสบความสำเร็จในอาชีพการงานต่าง ๆ ได้นั้นย่อมจะเป็นผู้ที่คอยตรวจสอบผลการดำเนินงานของตนเองเป็นระยะ ๆ โดยการประเมินความสำเร็จของกิจกรรมต่าง ๆ ที่คุณได้กำหนดขึ้น ซึ่งผลลัพธ์ของกิจกรรมที่คุณดำเนินการมาทั้งหมดนั้นสามารถตอบสนองกับผลที่คุณคาดหวังหรือต้องการได้บ้างหรือไม่ ในส่วนนี้จึงขอแนะนำประเด็นที่คุณควรตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานต่าง ๆ ของตัวคุณเองเพื่อสร้างความสำเร็จในการก้าวขึ้นสู่เวทีของ "วิทยากร"

เพิ่มพูนความรู้...ประสบการณ์

คุณมีความรู้และประสบการณ์เพิ่มมากขึ้นบ้างหรือไม่ ไม่ว่าจะจากการอ่านหนังสือ ตำราทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ การค้นคว้าข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต การเข้าสมาคมหรือชมรมต่าง ๆ หรือการศึกษาข้อมูลและตัวอย่างจริงที่คุณได้รับจากหน่วยงานต่าง ๆ ...หากคุณยังไม่เต็มอิ่มกับความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ คุณควรจะหาทางหรือวิธีการในการพัฒนาและเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้มากขึ้นกว่าเดิม....ความรู้และประสบการณ์ที่ไม่หยุดนิ่ง จะเป็นการสร้างพลังศรัทธาจากบุคคลต่าง ๆ ที่ได้พบเห็นเป็นอย่างดี

ซัจด์จุดบกพร่อง

คุณควรตรวจสอบว่าจุดบกพร่องทั้งหลายของคุณได้รับการปรับปรุงบ้างหรือไม่ โดยการตรวจสอบจากการสังเกตตัวคุณเอง หรือการสอบถามความคิดเห็นจากบุคคลรอบข้างตัวคุณ ทั้งนี้ระยะเวลาในการปรับปรุงจุดบกพร่องของตัวเองในแต่ละคนย่อมแตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับความตั้งใจและความมุ่งมั่นอย่างแท้จริง...หากคุณปรับปรุงข้อบกพร่องของตัวเองได้ มันจะเป็นการสร้างเสน่ห์ให้กับตัวเอง...จงพยายามและมุ่งมั่นในการปรับปรุงตัวเองเสียใหม่

ประเมินความมั่นใจ

หากคุณฝึกฝนตัวเองแล้วไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ ประสบการณ์ แก่ไขจุดบกพร่องต่าง ๆ แล้ว...ยังมีอีกสิ่งหนึ่งซึ่งจะเป็นแรงเสริมของการเป็นวิทยากรได้อย่างสมบูรณ์แบบ นั้นก็คือ ความมั่นใจที่คุณจะต้องพูดต่อหน้ากลุ่มคนจำนวนหนึ่ง หากคุณฝึกปฏิบัติตามแผนที่คุณวางไว้แล้ว..คุณควรเริ่มประเมินและถามตัวเองว่ามีความมั่นใจมากน้อยแค่ไหน....ถ้ายังไม่พร้อม...ของแบบนี้ฝึกได้..ฝึกคิดใหม่ ทำใหม่ ขอให้ลองดูอีกสักครั้ง..ขอให้คิดถึงเป้าหมายในการเป็นวิทยากรมืออาชีพไว้เสมอ แล้วทุกอย่างจะเป็นแรงและพลังผลักดันให้คุณมั่นใจในการกระทำต่าง ๆ

4. การลงมือปฏิบัติจริง (Acting)

เมื่อคุณมีความพร้อมในทุกอย่างแล้ว ขอให้คุณเริ่มก้าวเข้าสู่เวทีของการเป็นวิทยากรที่ดีและเป็นมืออาชีพ ซึ่งในส่วนต่อไปจะได้กล่าวถึงหลักปฏิบัติและเทคนิคต่าง ๆ ของการเป็นวิทยากรมืออาชีพ โดยจะครอบคลุมถึงการออกแบบหลักสูตร สื่อ และการเลือกใช้อุปกรณ์ เกมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเนื้อหาของเรื่องที่จะพูด การวิเคราะห์ผู้ฟัง รวมทั้งเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น หากคุณมีการวางแผน การดำเนินการตามแผน และการตรวจสอบผลการดำเนินการเป็นระยะ ๆ แล้ว แน่ใจว่าคุณสามารถฝึกตัวเองในการเป็นวิทยากรที่ดีได้ ...และจงเริ่มฝึกปฏิบัติและมองตัวเองตั้งแต่วันนี้...นักกีฬาต้องฝึกฝนเพื่อให้ได้ชัยชนะจากการแข่งขัน ...การเป็นวิทยากรก็เสมือนหนึ่งเป็นนักกีฬา "หัวใจของความสำเร็จอยู่ที่การฝึกฝนและการฝึกปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง" สักวันหนึ่งชัยชนะย่อมต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน